

ของวางความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและการปฏิบัติการวางแผนครอบครัว

ทัศนีย์ เทียนรัตน์

007222

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (สาขาวิชาประชากรศาสตร์)

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ. ศ. ๒๕๒๔

ISBN 974 - 561 - 135 - 2

I 15783158

Knowledge Gap about Health Information and Family
Planning Practice

Miss Thassanee Thienrat

A thesis Submitted in Partial Fulfilment of Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Sociology (Demography)
Graduate School
Chulalongkorn University
1981
ISBN 974 - 561 - 135 - 2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ของว่าง ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและการปฏิบัติวางแผนครอบครัว
โดย นางสาวทัศนีย์ เทียนรัตน์

ภาควิชา สังคมวิทยา

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวดี บุญลือ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

สุประคิษฐ์ บุณนาค
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

วิหวัศ คงคากุล
..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิหวัศ คงคากุล)

ชนวดี บุญลือ
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวดี บุญลือ)

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ)

อรทัย รวยอาจิณ
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรทัย รวยอาจิณ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ของว่าง ความรู้ความสุภาพอนามัยและการปฏิบัติวางแผนครอบครัว
 ชื่อนิสิต : นางสาวทัศนีย์ เทียนรัตน์
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวดี บุญลือ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ
 ภาควิชา : สังคมวิทยา สาขาวิชาประชากรศาสตร์
 ปีการศึกษา : ๒๕๒๔

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ต้องการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการสื่อสารกับระดับของความรู้ความสุภาพอนามัยและการปฏิบัติวางแผนครอบครัว โดยใช้ข้อมูลจากโครงการ "สังคมจิตวิทยาของบริการอนามัยในชนบท (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)" ซึ่งเก็บข้อมูลจากสตรีที่สมรสแล้ว จำนวน ๖๑๓ ราย ตัวแปรตาม ที่ศึกษา ได้แก่ ความรู้ความสุภาพอนามัย และการปฏิบัติวางแผนครอบครัว ส่วนดัชนีของ ตัวแปรอิสระมี ๔ ตัวด้วยกันคือ คำนีทางสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม คำนีทางประชากร คำนีทางสังคมจิตวิทยา และคำนีทางการสื่อสาร สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งเป็น ๓ ส่วนด้วยกันคือ ชั้นแรกเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ ไค - สแควร์ และค่าแสดงความสัมพันธ์ทางเนื้อหา

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และความรู้ความสุภาพอนามัย ปรากฏว่า อาชีพมีความสัมพันธ์ทางเนื้อหากับความรู้มากที่สุด ($G = .๓๗$) และความเชื่อในเรื่องของสิ่งลึกลับ ไสยศาสตร์ มีค่าความสัมพันธ์ทางเนื้อหากับความรู้ต่ำที่สุด ($G = .๐๒$) ปรากฏว่าตัวแปรสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม มีอิทธิพลต่อความรู้มากกว่าตัวแปรอื่น ๆ
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและการปฏิบัติวางแผนครอบครัวพบว่า แตกต่างจากความรู้ กล่าวคือ ความสนใจต่อสุภาพอนามัยเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วยมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติมากที่สุด ($G = .๒๗$) ส่วนความทันสมัย ความรู้ความสุภาพอนามัยและการเปิดสัมผัสดต่อวัฒนธรรมเมืองมีอิทธิพลน้อยที่สุด

โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางเนื้อหาต่ำที่สุดเท่ากัน ($G = .02$)

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีของตัวแปรอิสระกับความรู้อ่านออกเสียงของนักเรียน พบว่าดัชนีทางสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์ทางเนื้อหาด้วยความรู้มากที่สุด ($G = .24$) และดัชนีทางประชากรมีความสัมพันธ์ทางเนื้อหาต่ำสุด ($G = -.05$)
๔. ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีตัวแปรอิสระ และการปฏิบัติการวางแผนครอบครัว ปรากฏว่าดัชนีทางสังคมจิตวิทยามีความสัมพันธ์ทางเนื้อหากับการปฏิบัติวางแผนครอบครัวสูงที่สุด ($G = .23$) และค่าที่สุกได้แก่สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ($G = .06$)
๕. ผลจากการวิเคราะห์เมื่อใช้ตัวแปรหลาย ๆ ตัวพร้อมกันพบว่า ตัวแปรที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดที่ทำให้สตรีมีความรู้ด้านสุขภาพอนามัยคือ การอ่านออกเขียนได้ การรับหนังสือพิมพ์ อาชีพ การเปิดสัมผัสดต่อดังวัฒนธรรมเมือง การเปิดรับวิทยุ และความทันสมัยทางด้านสุขภาพอนามัย
๖. ผลจากการวิเคราะห์เมื่อใช้ตัวแปรหลาย ๆ ตัวพร้อมกันพบว่า ตัวแปรที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดที่ทำให้สตรีมีการปฏิบัติวางแผนครอบครัวคือ การเปิดรับวิทยุ ความสนใจในการรักษาพยาบาลเมื่อเกิดภาวะการเจ็บป่วย สถานภาพในครอบครัว รายได้ อาชีพ การเปิดสัมผัสดต่อดังวัฒนธรรมเมือง การอ่านออกเขียนได้ อายุ และการรับหนังสือพิมพ์

สมมติฐานส่วนใหญ่ได้รับการยืนยัน ขอมรับตามที่ตั้งไว้

Thesis title Knowledge Gap about Health Information and
Family Planning Practice

Name Miss Thassanee Thienrat

Thesis Advisor Assistant Professor Thanavadee Boonlue, Ph.D.
Assistant Professor Pichit Pitaktepsombat, Ph.D.

Department Sociology (Demography)

Academic year 1981

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the relationship between socio-economic status, mass communication with level of knowledge in health and practice in family planning. The data was obtained from the survey of "Psychosocial Aspect of Rural Health Services in The Northeast Region of Thailand". The data were collected from 613 married women. The dependent variable were represented by knowledge in health and practice in family planning. The independent variable were represented by 4 main concepts; socio-economic, demographic, psychosocial and communication. The analysis was divided into three main parts. First the correlation between single dependent and independent variables. It was presented in table form, X^2 -test and gamma statistic were used. Second, the relationship between composite index (as independent variable) with the dependent variables. Third, the multivariate analysis was undertaken of the highlight of the analysis are:

1. The relationship between the independent variables and knowledge in health was highest by occupation ($G = .37$) and was lowest by belief in supernatural ($G = .02$). Socio-Economic variables seemed to have more influence on knowledge than other variables
2. The relationship between the independent variables and practice in family planning. Differently, interest in treatment in case of illness were the most influential variable ($G = .27$) and was lowest by modernization in health care and equal to exposure to province ($G = .02$)
3. The relationship between the composite index of independent variables and knowledge in health was highest by socio-economic status ($G = .29$) and was lowest by demographic ($G = -.05$)
4. The relationship between the composite index of independent variables and practice in family planning was highest by psychosocial ($G = .23$) and was lowest by socio-economic status ($G = .04$)
5. From multivariate analysis, the most important variable which caused the difference in level of knowledge was : literacy, reading newspaper, occupation, exposure to metropolitan, radio exposure and modernization in health care
6. From multivariate analysis, the most important variable which caused the practice in family planning was : radio exposure, interest in treatment in care of

illness, family role, income, occupation, exposure
to province, literacy, age and reading newspaper.

The majority of the hypothesis were confirmed.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรทัย รวยอาจิม เป็นอย่างสูงที่อนุญาตให้ใช้ข้อมูลโครงการจิตวิทยาสังคมของบริการอนามัยในชนบท (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) สำหรับการวิจัย และเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญลือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิเชิด พิทักษ์เทพสมบัติ ที่ได้ร่วมกันให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจแก้ไขให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทวัส คงคากุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ ศุภคิดก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมควร กวียะ รวมทั้งเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ได้อวยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำจนการวิจัยครั้งนี้ลุล่วงมาได้ นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณอารมณ เดิศจันทร์ คุณสุมาลี เพิ่มแพงพันธุ์ คุณธีระ สุวรรณพงษ์ คุณฉันทม บัวรุ่ง ที่ช่วยอำนวยความสะดวกเรื่อง COMPUTER สถิติ และการพิมพ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จสมบูรณ์ไม่ได้ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งไม่อาจจะเอ่ยนามได้ครบทุกท่าน และถึงแม้ว่าจะมีใครเอ่ยนามถึง ผู้เขียนก็รู้สึกซาบซึ้งและขอบคุณบุคคลดังกล่าวนี้อย่างมาก

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อมหาวิทยาลัยที่เป็นกำลังสำคัญให้วิทยาแก่ลูกทดลองดอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฅ
กิติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ช
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
๒. ระเบียบวิธีวิจัย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	๒๓
๓. วิเคราะห์ข้อมูล.....	๓๖
๔. สรุปผลและขอเสนอแนะ.....	๖๕
บรรณานุกรม.....	๖๘
ประวัติ.....	๗๔

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

๑	อัตราส่วนร้อยละของตัวแปรทางเศรษฐกิจสังคม.....	๒๘
๒	อัตราส่วนร้อยละของตัวแปรทางประชากร.....	๓๐
๓	อัตราส่วนร้อยละของตัวแปรทางสังคมจิตวิทยา.....	๓๑
๔	อัตราส่วนร้อยละของตัวแปรทางด้านการรับสื่อ.....	๓๒
๕	อัตราส่วนร้อยละของตัวแปรด้านการเปิดสัมผัสต่อวัฒนธรรมเมือง.....	๓๓
๖	อัตราส่วนร้อยละของระดับความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย.....	๓๔
๗	อัตราส่วนร้อยละของการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว.....	๓๕
๘	ร้อยละของความรู้ด้านสุขภาพอนามัย จำแนกตามตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคม.....	๓๗
๙	ร้อยละของความรู้ด้านสุขภาพอนามัย จำแนกตามตัวแปรทางประชากร.....	๓๘
๑๐	ร้อยละของความรู้ด้านสุขภาพอนามัย จำแนกตามตัวแปรทางสังคมจิตวิทยา.....	๔๑
๑๑	ร้อยละของความรู้ด้านสุขภาพอนามัย จำแนกตามตัวแปรทางการเปิดรับสื่อมวลชน.....	๔๓
๑๒	ร้อยละของความรู้ด้านสุขภาพอนามัย จำแนกตามตัวแปรการเปิดสัมผัสต่อวัฒนธรรมเมือง.....	๔๔
๑๓	ร้อยละของการปฏิบัติวางแผนครอบครัว จำแนกตามตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคม.....	๔๖
๑๔	ร้อยละของการปฏิบัติวางแผนครอบครัว จำแนกตามตัวแปรทางประชากร.....	๔๘
๑๕	ร้อยละของการปฏิบัติวางแผนครอบครัว จำแนกตามตัวแปรทางสังคมจิตวิทยา.....	๔๙
๑๖	ร้อยละของการปฏิบัติวางแผนครอบครัว จำแนกตามตัวแปรทางด้านการเปิดรับสื่อมวลชน.....	๕๐
๑๗	ร้อยละของการปฏิบัติวางแผนครอบครัว จำแนกตามตัวแปรทางการเปิดสัมผัสต่อวัฒนธรรมเมือง.....	๕๒

๑๘	ร้อยละของความรู้อานุสฎาพอนามัย จ้าแนกตามคัซนัรรวมของ คัวแปรอัสระ.....	๕๓
๑๙	ร้อยละของการปฏิบัติวางแผนครอบครัว จ้าแนกตามคัซนัรรวมของ คัวแปรอัสระ.....	๕๖
๒๐	คาคความสัฒพันัธทางเน้อหาของความรู้อานุสฎาพอนามัยและการ ปฏิบัติวางแผนครอบครัว จ้าแนกตามคัวแปรอัสระ.....	๕๘
๒๑	คาคความสัฒพันัธในทางเน้อหาของความรู้อานุสฎาพอนามัยและการ ปฏิบัติวางแผนครอบครัวของคัซนัรรวมคัวแปรอัสระ.....	๖๐
๒๒	เปรียบเทียบคาสัฒประลัธธัศสัฒพันัธพหุคุณระหว่างคัวแปรอัสระกับ ความรู้อานุสฎาพอนามัย.....	๖๒
๒๓	เปรียบเทียบคาสัฒประลัธธัศสัฒพันัธพหุคุณระหว่างคัวแปรอัสระกับ การปฏิบัติวางแผนครอบครัว.....	๖๓

แผนภูมิที่

๑	ความสัฒพันัธของแนวความคิดระหว่างคัวแปรอัสระและคัวแปรตาม	๘
๒	คาคความสัฒพันัธทางเน้อหาระหว่างคัซนัรรวมของคัวแปรอัสระ และ คัวแปรตาม.....	๖๑